

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

A kath. tanítóegyesületek és körök mélyen tisztelt elnökeihez.

A Magyarországi Katolikus Tanítók Országos Bizottságának elnöksége azon tiszteletteljes kérelmet intézi az igen tisztelt elnök urakhoz, hogy a vezetésük alatt működő róm. kath. tanítóegyesületek képviselőjében *április 1-én délelőtt 10 órakor a Szent-István-Társulat termében* tartandó értekezleten megjelenni, avagy az egyesület képviselőjében egyik tagot kiküldeni sziveskedjenek. Elhatározásukról szíves értesítéstük az Országos Kath. Tanügyi Tanács központi irodájához, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28., intézni méltóztatassanak.

Budapest, 1912. március 7.

Hazafias üdvözléttel

Giesswein Sándor dr., Ember Károly lovag,
prelátus-kanonok, orsz. képviselő, az O. K. T. T. vil. elnöke.
az O. K. T. T. egyh. elnöke.

Dreiszigler Ferenc,
titkár.

Wohlmuth Ernő,
titkár.

Az értekezlet tárgyai:

1. A Magyarországi Katolikus Tanítóegyesületek Országos Szövetségének alapszabály-tervezete.
2. A kath. tanügy egyéb országos kérdéseinek megbeszélése.

A «tanítói előléptetések» kérdéséhez.

Irta: *Mihalicska János.*

Aki a tanítói pályára lép, az eleve lemond ezidőszerint minden előrehaladásról. Bizony joggal nevezik a tanítói állást zsákutcának, amelybe aki bejut, benn is reked, avagy visszafordulni kénytelen és újból kell kezdenie, ha más téren akar érvényesülni. Ez a körülmény is mutatja, hogy nálunk a tanítói pálya még nincs annyira rendezve, hogy vonzó és a nagyobb ambíciót is kielégítő volna. Pedig az ember gyarló természete olyan, hogy a kelő sarkalás és az elérhető magasabb cél nélkül, munkásságában, tökéletesedésében ellenkad, vagy tevékenységében bizonyos ponton megáll, ami bizony már a hanyatlás kezdete. Hozzájárul ezen nem igen kedvező helyzethez, amely a jövő útját előlünk elzárja, a tanítói állás fölötté szerény, hogy ne mondjuk szégyenletes díjazása. Valóban csodálni való,

hogy mégis annyian választják a tanítói pályát. Nyilván az a fiatal ember sincs még tisztában, mert nem is lehet, a tanítói életpálya sok nehézségével és tenger keserűségével. Csak azután, amikor már ott küzködik a népnevelés rögös útján, kezd eszmélni, jut öntudatra, kezd gondolkozni és lelkét elégedetlenség szállja meg. Mindez pedig, a lelkület és érzület ezen nyomasztó hangulata, természetes visszahatással van egész működési körére. Ennek pedig nem szabad így maradnia, mert nagy, végtelenül messzire kiható következményei vannak a tanító miként való munkálkodásának. Hogy ez így van, igazolják ezt a legnagyobb államférfiak, társadalmi vezető előkelőségek, a böleselkedők állításai, akik mind nagy fontosságot tulajdonítanak a népnevelés eszközlői, a tanítóság működésének. És mindezek ellenére a tanítói társadalom erkölcsi és anyagi érdekei iránt oly nagy a közöny, oly kevés történik és ami meg van, azt is milyen erőfeszítéssel, mennyi keserűséggel, a mozgalmaknak mekkora rendezésével értük el. Nem az elégedetlenség szítása e sorok célja, hanem a helyzetnek őszinte feltárása, hogy javítsunk ott és úgy, ahol és amint lehet, hogy a magyar tanítóság, amelyre fontosabb, életbevágóbb érdekek szolgálatára és gondozására bizva van, más, szerencsésebb körülmények között élő nemzetek tanítóságával hasonlóan, lelke minden hevével, szíve minden dobbanásával és munkaereje teljes megfeszítésével végezze a nemzeti és gazdasági kulturmunka feladatait. Én ilyen általánosabb szempontból fogom föl a «tanítói előléptetések» kérdését és ilyen értelemben kívánok ehhez, mint igen fontos tárgyhöz hozzászólni.

Először is arról szó sem lehet, hogy tanító és tanító között a fizetést illetően, a működési éveket nem számítva, tehát az alapfizetés és az időközi, azaz automatikus előléptetésben bármilyen különbség tétessék. Hiszen az *egyenlőségért* küzdünk most is. Ennek jogosságát eddig mindenki elismerte és erősen reméljük, hogy ez mindnyájunk meglegedésére a közel jövőben meg is lesz. Természetesen, hogy ezzel el kell esnie annak a sérelemnek is, hogy a kántori jövedelem bizonyos összegig a tanítói fizetésbe betudassék. Ha a tanítói fizetés az egész vonalon egyenlő lesz, akkor nem jöhet előléptetés számba a városi iskolákhoz való jutás sem. Hogy mennyire kedvezőbb a városban való működés, arról nem akarok most szólni, mert ezzel is úgy vagyunk, hogy a városi a vidékit jobb helyzetben levőnek gondolja és viszont. De tagadhatatlan tény, hogy a

varosi élet sokkal költségesebb, hogy nagy önmegtagadást kíván és hogy mellékjövedelem a városban sincs. Hogy ezzel szemben a gyermekek iskoláztatása előnyösebb, az bizonyos. Az egyenlő tanítói fizetés esetén tehát, a működési helyet illetően, előléptetésről szó nem lehetne.

Ezzel szemben azonban a kántortanítói állások betöltésénél, levet azok dotálása különböző, előléptetésről beszélhetünk.

A kérdés mindenestre nehéz, mivel az iskolaszékeknek megvan az a törvényes joguk, hogy kántortanítókat és tanítókat választhatnak. Ha pedig választhatnak, akkor a választás elve szerint azt választják, akit a többség akar. A választásnál tehát előléptetésről szó nem lehet. Hogy a megválasztott mivel nyeri meg választói szavazatát, az oly kérdés, amelyről bőségesen esett már szó. De én nem is ezt tartom fontosnak és azt hiszem egyikünk sem. Abban nem lehet közöttünk eltérés, hogy előléptetést igen is akarunk. De a választási rendszernél, ismétlem, ez nem lehetséges. Ha tehát előléptetést mégis akarunk, ez pedig főként kívánatos és szükséges is, akkor más módot kell erre keresni. Erre pedig a kinevezési rendszernél más mód nincs. Tekintettel azonban arra, hogy a tisztán kántori javadalmazás amaga teljes egészében az illető egyházközségtől jár, nézetem szerint bizonyos jogok a kántortanító személyét illetően az egyházközséget is megilletik. Hogy tehát meglegyen az előléptetés lehetősége, ha csak a kántortanítói állások betöltésénél is, hogy az érdemé legyen az elismerés, hogy a kántortanítói állások betöltésénél a legnagyobb körtekintéssel járjanak el és a betöltésnél csak a pályázók arrayalósága legyen a döntő, kizárva minden mellékkörülményt, sőt talán érdek érvényesülését is, az iskolaszékeknek a kántortanítói állások betöltésénél csakis a hármaskijelölés jogát kellene megadni, ezt is bizonyos megszorítással, hogy az előléptetés elve érvényesüljön. Ezzel az iskolaszékeknek megmaradna az osztálytanítók választásának és a kántortanító hármaskijelölésének joga. A kántortanító kinevezését pedig a hármaskijelölés alapján az egyházmegyei iskolaügyi tanács meghallgatásával az egyházmegye főpásztora gyakorolja.

A kántortanítói állások betöltését az előléptetés elve alapján így gondolnám.

Az egyházmegye kántortanítói állásait én is azok jövedelme szerint csoportokba osztanám, még pedig három csoportba. Az első csoportba, I. osztályú kántortanítói állás, a legjobb állások tartoznának, amelyeknek tisztán kántori jövedelme, mondjuk pl. 1500 koronán felül van. Elsőosztályú kántori állásra csakis 5 évi működésű másodosztályú kántortanító pályázhatnék.

A második csoportot a közepes állások képeznék. Másodosztályú kántortanítói állás, amelyeknek kántori jövedelme pl. 1000—1500 korona között van. Másodosztályú kántortanító csakis az lehetne, aki 5 évet harmadosztályú kántortanítói állásban töltött.

A harmadik csoportot, a harmadosztályú kántortanítói állást, azon állások alkotnák, amelyeknek tisztán kántori jövedelme pl. 1000 koronán alul volna. Ezen állásoknál az előző működési évek meghatározva nem volnának.

Szerintem, az előléptetési rendszer volna. Az osztálytanítói választás és a kántortanítói kinevezés végleges érvényű volna és így áthelyezéssel nem járna.

Az első- és másodosztályú kántortanítói állások betöltését megelőző iskolaszéki jelölő gyűlésen megjelennek az egyházmegyei főtanfelügyelő és két, a

főpásztor által kinevezett szakember, akik a kompetens pályázók kántori szaktudásáról véleményi mondanának. A főtanfelügyelő pedig a kijelöltek minősítését állítaná össze és az egyházmegyei iskolai tanács elé terjesztené. Ő referálna egyszemind a kijelölést illető személyes tapasztalatairól és benyomásairól az iskolai tanácsnak. A jelölések sorrendjében a szavazatok száma döntene.

Részletekbe bocsátkozni nem volt szándékomban, csupán az elvet akartam jelezni, amely a kántortanítói állások betöltésénél az előléptetés lehetőségét biztosítaná.

Ami a tanítók előléptetésének általános kérdését illeti, nem képzelhető jobb megoldás annál, mint amelyet Ember Károly, a Kath. Tanügyi Tanács világi elnöke, tanítóképzőintézeti igazgató, *Népképzésünk jüggő kérdései* című munkájában ajánl. Ezen munkában a szerző erre vonatkozóan azt javasolja: 1. Hozassék a népiskola és a tanítóképzés szerves viszonyba egymással. Az elemi iskolai tanítók meghatározott gyakorlati működés után magasabb kvalifikációhoz jutniassanak és ennek megszerzésével elérhessék a tanítóképzőintézeti tanári széket. 2. A népiskola és a tanítóképző hozassék szerves viszonyba a tanfelügyelői hivatással, vagyis meghatározott működési idővel az arra hivatást érző tanítók és tanárok, egy előírt tanfelügyelői szakvizsgálat után, képesítést nyerjenek a tanfelügyelői állás betöltéséhez.

Ime, milyen tömören van egy pár sorban a tanító-ság minden vágya, óhaja, álma kifejezve. Milyen széles perspektíva nyílnék ezzel minden törekvő tanító előtt, amely munkásságát növelné, az önképzést fokozná, a tanítói öntudatot emelné, a tanító-ság tekintélyét erősítené és ami a fő volna, az ügynek használna, még pedig mind a háromnak. A népiskola szakképzettebb tanító-ságot kapna, mert az önművelés, a pedagógiai és egyéb tudományokban való haladás a tanító-ság körében a mainál általánosabb volna. A tanító-ság szintje mindenképen emelkednék. A tanítóképző népiskolai gyakorlati tudással rendelkező és a népiskolai tanítást saját tapasztalatából értő tanári karral rendelkeznek. Milyen gyakorlati irányvú volna akkor, pl. a módszertan tanítása. A tanfelügyelet pedig csakis akkor lesz azzá, aminek lennie kell, ha annak terét csakis azok fogják elfoglalni, akik a tanítás és nevelés munkájához, a tényleges tanítói gyakorlathoz és az elméleti pedagógia tudásnak praktikus alkalmazásához érteni fognak.

Sajnos azonban, mindez nálunk még a messze jövőnek a zenéje. Mi nagyon lassúak vagyunk a legjobb eszmék megvalósításában, különösen akkor, ha a régi rendszerrel való szakítást jelent az újítás. Én azonban most oly kérdést vetek föl, amely a tanítói előléptetéssel nemcsak hogy szorosan összefügg, hanem egyenesen azzá kell hogy legyen. Ez a kérdés pedig: a járási tanfelügyelők kinevezésének ügye, amely a legközelebbi jövőben fog napirendre kerülni és eldőlni.

Köztudomású ugyanis, hogy a múlt ősszel megfartott királyi tanfelügyelői szaktanácskozmány a járási szaktanfelügyelői állások szervezése mellett toglalt állást. A járási szaktanfelügyelői állások rendszeresítésének a dolga már meglehetősen előre is halad, még pedig oly módon, hogy a felügyelők kinevezése már folyamatban, mert az 1912. évi állami költségvetési törvényben, a lapok közlése szerint, tíz ilyen járási tanfelügyelői állás

költsége be van állítva. Így az összes járási tanfelügyelők kinevezése nem késhet soká. Évről-évre pedig fokozatosan több és több járási tanfelügyelőt fognak kinevezni. Tekintettel pedig arra, hogy megyénként átlag legalább 4—5 járási tanfelügyelőt számítva, a járási tanfelügyelők országos száma elég nagy lesz; miután pedig ezen állásokra csakis ténylegesen működő, gyakorlati tanítók nevezhetők ki, ez igen szép kilátást nyit a tanítók előleptetésére és a tanítói pályán szerzett érdem elismerésére. Végre egy alkalom, út és mód arra, hogy az érdemes tanító elnyerje jutalmát. Ez lesz a pálya, ahol a tanító is érvényesülhet. Csakhogy juthasson és jusson is ehhez azután az érdemes tanító, működjék bármely jellegű népiskolánál. Ne legyen ez talán csakis az állami tanítóság kiváltsága, mert sajnos, eddig legalább így volt. Egy-néhány éve, hogy egyszerre több segédtanfelügyelőt neveztek ki és ezek között is hiába kerestünk katolikus tanítókat, ami fölött való sajnálkozásunknak és csodálkozásunknak annak idején e lapokban kifejezést is adtunk. Azért teljes fízselettel kérjük mar most az intéző köröket, hogy rólunk, a katolikus tanítókról, meg ne feledkezzenek, hanem bennünket is a megfelelő arányban figyelemre méltassanak. Arravaló, érdemes szakképzésben sorainkban hiány nem lesz.

Kérjük egyszersmind *Tanácsunkat* is, hogy az ügyet, a *járási tanfelügyelők* kinevezésének ügyét, tegye magáévá és tegye meg a szükséges lépéseket abban az irányban, hogy e kinevezéseknél a katolikus tanítóság ne mellőztessék.

Skót alapítványi iskolák.

írta: K. A.

Nagybritannia három királysága közül a Skót fordított legelőször nagyobb gondot az alsó-, közép- és felsőfokú iskolai nevelésre. A XVII-ik században minden skót egyházközségben van iskola; parlamenti végzés kötelezte erre az egyházakat. De nem a XVIII-ik században kelt az első törvény, amely iskolázatásra szorítja a népet, mert már a XV-ik század végén van királyi rendelet (IV. Jakabé), mely legalább a nemesek gyermekeinek iskolázatásáról intézkedik. A Skóciában elterjedt reformáció alkalmával megindult katolikus és protestáns versengés meg éppen felkeltette az oktatás ügyét.

A XVI-ik század előtt inkább a városi polgárok és a földbirtokosok meg a nemesek fiainak a nevelésére fordított nagyobb gondot az *egyházkerületi-* és *községi* elemi iskolákban. Ezen századok többi iskolái, melyek mint *angol- vagy olvasó-iskolák, ének-iskolák és női iskolák* ismeretek, csupán csak az ismeretek legjelemeit nyújtották a falvak alacsonyorsú népének fiai számára. *Knox Jánosnak* azonban az volt az egyik jelszava, hogy: *tanítani kell a népet.* «First Book of Discipline», a Nevelés Első Könyve c. művével ő maga vette kezébe az iskolák ügyét. Művében tantervet készített, amely szerint nem csupán az elemi-ismereteket kellett tanítani minden egyházközségben, hanem a magasabb oktató tárgyakat is be kellett vinni az iskolákba, járjanak oda bár a szegényebb osztályok gyermekei. Knox törekvése akkor még nem valósulhatott meg, de alapját képezi a további törekvéseknek. A későbbi törvények közül kivált az 1696-iki, amely Skócia hitfelekezeti iskolai rendszerének meg-alapítására vezetett.

Nagyobb városokban azonban nem elégedtek meg a hitfelekezetek és községek által állított iskolákkal, hanem azok mellett *magán- vagy vállalati- és társulati iskolákat* is állítottak. Ezek közül nem egy iskola hirre tett szert és népszerű volt azok előtt, akik nem elégedtek meg a létező iskolákkal, amelyek bár bevonták a világi

tárgyakat, de határozottan gyakorlatias oktatást még nem nyújtottak a tanulóknak.

A tankötelezettségnek hazánkban való kimondása után nemsokára, 1870-ben Angliában és Wallisben is törvényt hoznak, amely már a kötelező iskoláztatás felé vezet az ország népét. Az 1876-iki iskola-törvény pedig egyenesen kimondta Angliában is az iskola-kötelezettséget. A skótok 1872-ben hozták új iskolatörvényt, amely azonban sem céljában, sem hatásában nem is hasonlítható az angol iskola-törvényekhez. Míg az angol törvényeknek építési és újraszervezési kellett, addig Skóciában csupán a már meglévő iskolák fejlesztéséről és szaporításáról lehetett szó. Hiszen itt már minden községben volt egyházi-, községi-, vagy magánjellegű (társulati) iskola és volt helyiadó is, melyből az iskolákat fenntartották. A vallásos skót népnek sok hitfelekezeti iskolája volt, sőt az iskolák túlnyomó része egyházi iskola. Az 1876-iki angol iskolatörvényt utóbb Skóciára is kiterjesztették, ezzel ide is bevonult az *iskolaszéki intézmény* és vele a parlamenti segély. Skóciában is megalakultak az iskolaszékekkel bíró (parlamentileg segélyezett) nyilvános iskolák, de megmaradtak a szabad (voluntary) iskolák is. Ezek nincsenek az iskolaszéki felügyeletének alávetve, de azért szintén részesülhetnek amazokénál kevesebb segélyben.

Az iskolaszéki iskolák azonban igen lassan terjedtek. A törvény meghozása után az iskolaszéknek még tíz év múlva is csak 14 iskolája volt és csupán akkor kezdett az iskolaszéki intézmény tagabb teret nyerni, mikor a kereskedelmi trust-ök alapítványiából fenntartott elemi iskolák egy része úgy találta, hogy az iskolaszékek iskolái teljesen kielégítik azokat a kívánságokat, amiért ők hosszú időn át maguk állítottak iskolákat és így a Heriot-féle trust igazgatása alatt álló 12 elemi iskolát is átadták 1886-ban az edinburghi iskolaszéknek. A Heriot-féle trust ezzel nagyon megerősítette az iskolaszéket, s nagyban hozzájárult az iskolaszéki iskolák gyors fellendítéséhez. Így aztán a régi hitfelekezeti és magániskolák mellett erős alapon kialakított az a harmadik iskola-jelleg is, amely az országos tantervhez szigorúan alkalmazkodva, a közoktatás gyakorlatias kifejlődésére is bizonyos siettető befolyást van hivatva gyakorolni.

A skót nemzet történelmi fejlődésének megfelelően, a *középfokú oktatást* is többféle iskolafaj szolgálja. Voltak Skóciában úgynevezett *váriskolák*, voltak *parókiális iskolák*, de voltak *akadémiák* is. Ezen utóbbiakat magántársulatok (trust-ök) alapították, különösen kereskedelmi célokból. Amikor a gazdasági fejlődés egy kereskedő polgár-osztályt fejleszt ki, ezek igényeinek nem voltak megfelelőek sem a nemesek igényeit szolgáló burgh-school-ök, sem a felekezetek által fenntartott parókiális iskolák. Így állították aztán az ő céljaiknak megfelelő akadémiákat. Az 1872-iki skót iskola-törvény (The Education Act) természetesen már megváltozott társadalmi és közgazdasági viszonyokat talált: A régi nemesi várakból jórészt városok alakultak, tehát az új iskola-törvény is a régi váriskolákat foglalta le és nyitotta meg újra, mint az iskolaszéknek alávetett, tehát *nyilvános* középiskolákat. Az iskolaszéknek alá nem vetett többi középiskola szabad (voluntary) középiskola maradt és mellettük harmadik csoportot képeztek az alapítványi középiskolák. Ez a mai helyzet Skóciában és egyrészt az a nagy ellenkezés, mely az angliai kötelező iskoláztatást fogadta, amely a polgárok jogaiba való beavatkozásnak tüntette fel az iskolakényszert, másrészt meg az angolok s a skótok gyakorlatias érzéke, hogy mindig az élet s az iskola közt való szoros kapcsolatot akarják elérni, megértetik velünk, hogy miért van náluk olyan sokféle iskola.

A kereskedelmi társulatok (trust-ök) *alapítványi iskoláit* mindig a trustök igazgatják a nekik megfelelő céljért. Az angol élet meg nagyon szívesen fogadja azokat, akik ilyen iskolákban nyertek képzést, mert ők vajmi keveset adnak a bizonyítványra, inkább azt nézik, hogy ki hogyan állja meg a helyét az életben. Már pedig ezek az iskolák nem annyira nyugdíjképes állásokra, mint inkább *életképességre* akarják nevelni tanulóikat.

Igen tekintélyes iskolafenntartó testület az *Edinburghi Kereskedelmi Társaság*.

Az Edinburghi Kereskedelmi Társaságot 1681-ben királyi hitlevél alapján létesítették abból a célból, hogy a városban a kereskedelmi és forgalmi érdekeket előmozdítsák és szabályozzák. A hitlevél egyik legnevezetesebb pontja az a szabadalom volt, mely elrendelte, hogy senkinek sem szabad a hitlevél területén belül kereskedelmet gyakorolni és kezdeni addig, amíg nem csatlakozott a Társasághoz és le nem fizette a belépő-díjat s az egyéb járulékokat. Általában a Társaság eredeti tervezete két-féle volt: szabadalmat adni a hitlevélben foglalt kereskedelmi ágakban és jótékony egyesületeket alakítani a tagok, ezek özvegyeik és arvaik számára. Idők folyamán a Társaság tőkéje megnövekedett. A Társaság legnagyobb jövedelmének egyike volt Watson György, aki 1723-ban halt meg és végrendeletében 144.000 £ (3.456.000) K összegről szóló részvényt adományozott új menhely alapítására, az Edinburghban elszegényedett kereskedők gyermekei és ifjai fenntartására és nevelésére, amely menhely mindenkor Watson György-féle menhelynek nevezendő. Azáltal, hogy a Társaság tagjai ezután is tettek ily alapítványokat és eme menhelyeket vagy tápintézeteket utóbb mindennapi iskolákka alakították át a Kereskedelmi Társaság Skóciában a legfontosabb és legbefolyásosabb középiskolai hatóság lett.

A Kereskedelmi Társaság és a vele egyesült különféle trustok alaptőkéje jelenleg körülbelül 1.100.000 £ (26.400.000 kor-ra) rug. Évi jövedelme pedig 2.160.000 kor., melynek nagy része ama négy középiskolájának fenntartására van szánva. A tanárok legutóbbi száma 230, a bent tanulóké pedig 3300 volt. A Kereskedelmi Társaság által fenntartott iskolák nem csupán Edinburghban híresek. Nem csupán az országból, hanem a világ messze tájairól sereglenek ide a tanulók. Rangságban, fontosságban és népességben kevés hozzájuk hasonló van. Eredményességüket pedig volt tanítványainak az egyetemeken s kollégiumokban, valamint a gyakorlati életben való sikereik mutatják.

A Társaság középiskolai a következők:

1. George Watson's College, a West Meadows-on, fiúiskola.
2. Daniel Stewart's College, a Queensferry Road-on, fiúiskola.
3. Edinburgh Ladies' College, a Queen Street-en, leányiskola.
4. G. Watson's Ladies' College, a George Square-en, leányiskola.

Másik iskolafenntartó testület a *Heriot Trust*.

Alapítója *Heriot György* skót aranyműves és ékszerész, régi edinburghi család sarja. 1563-ban született. Az udvari aranyműves 1603-ban, VI-ik Jakab királyt Londonba kísérte, ahol 1624-ben meghalt. Vagyonának megmaradt részét arra hagyta, hogy építsenek abból Edinburghban menhely-iskolát (*hospital school*). Az eredetileg körülbelül 24.000 £-re (576.000 kor.) rugó örökség az állampénztárban volt elhelyezve. A *Heriot Trust* évi bevétele most jóval felülmúlja magának az eredeti alapítványnak az összegét. Az iskolai alapítványokról szóló skóciai törvény által a trustok-nak adott hatalomnál fogva az iskola tandíjat szedő intézette alakult át, mialatt a trust jövedelmének egy részét, nem kevesebb mint évi 96.000 kor.-át a *Heriot-Watt College* fenntartására tettek félre. A *Heriot Trust* által fenntartott intézetek: a *Heriot-Watt College* és a *Heriot-féle menhely-iskola*.

A *Chambers Street*-en találjuk a *Heriot-Watt-féle kollégiumot*, amely iskola tanulóinak száma évente meghaladja a 4000-et. A kollégiumot a *Heriot György-féle* alapítványnak az ideiglenesen fennálló művészeti-iskola és a *Watt-féle* intézet tőkéihez való hozzácsatolásából alapították. A kollégium mérsékelt tandíj mellett az esti tanfolyamokban tudományos technikai és általános továbbképző oktatást nyújt a város iparosainak. A magasabb technikai oktatás céljára 1888. óta nappali tanfolyamok szolgálnak. *Watt* szobra díszíti az iskola előtti széles utat, vele szemben meg a hatalmas múzeumot találjuk, amely gazdag technikai gyűjteményei révén mintegy kiegészítője ennek a műszaki iskolának. A kollégium folytonos haladásával és bővülésével most némi különös

egyetemi rangot nyert és bizonyos mértékben társult az egyetemmel a mérnöki tudományok tanításában.

A *Heriot Trust* másik iskolája a *Hospital School* 1659-ben mint menhely-iskolát nyitották meg. Oly ifjak taníttatására, nevelésére és eltartására szánták, akik a város szegény polgárainak, iparosainak teljes árvaí, elhagyottak és vagyontalanok. Ma már eltér eredeti rendeltetésétől és jelentékenyen megnagyítottan ma már Skóciának egyik legelső középiskolája és kitünő technikai tanfolyama van.

A jómódú skótok sokat áldoztak iskolák alapítására. Az említettekén kívül kitünik a sok nemes ember s tanügybarát közül *Stewart Daniel*. Abban pedig úgy a nevezett, mint a néven nem említett többi iskola-alapító mind megegyezik, hogy iskolájukat nem egy nemzedék számára alkották. Hiszen hazánkban is voltak amultban aralkodók s fenkölt lelkű főurak, magyar főpapok és nemes asszonyok, akik szakiskolákat alapítottak; ámde vajmi kevés volt ezek közt az olyan, amely legalább gondozó urának élete végét is megérté volna. Amelyek mégis túlélték alapítójukat, azok legnagyobb része is hamar elenyevdett, mert az iskolák alapítványai nem örök időre tett és elulajdoníthatatlan birtokokból állottak. Új pártolók meg vajmi ritkán születtek. Nem is csoda! Hiszen a régi magyar közélet nem igen érezhette a könyv mérhetetlen hatalmát. A magyar közgazdasági élet sem fejlődött odáig, hogy az ipar és a kereskedelem kivanságai bélyeget nyomhattak volna a magyar oktatásügy fejlődésére. Nálunk nem igen alakulhatott ki az az osztály, amelyik a könyvtől meg a gyakorlati ismereteknek elsajátításától várta volna a jövőt. Ahol mégis kialakult ilyen kézműves és kereskedő osztály: a bányavárosokban s a nagy forgalmi utak mentén, ezek meg jobbára olyan betelepült népekből állottak, amelyek talán soha sem érezték egynek magukat a magyarsággal. Kivüleső nemzetiségüket megtartották, kívülől hozott műveltségüket, tudásukat aztán később is nemzetiségi-hazájuk iskolái révén táplálták.

Szerencsésebbek a skótok. Alapítványi iskoláik nemcsak fennmaradtak, hanem annyira együtt éltek a nemzettel, fejlődtek és ahol kellett átalakultak a századok folyamán, hogy a legújabb korban mint a legjelesebb iskolák egyikei léptek. Régen — a kor szelleme szerint — a tanulókat egészen internatusi rendszerben nevelték ezekben a «menhely-iskolákban». Utóbb belátták, hogy ez a bennlakásra berendezett nevelési módszer a fiúkra kedvezőtlen hatással jár, viszont a szegény anyagi körülmények közt élő szülők meg nagyon megérezték, hogy a már némi keresetre képes családtagokat elvették tőlük. Mikor aztán 1869-ben az intézetek alapításáról szóló törvényt Skóciában életbe léptették, a Kereskedelmi Társaság iskolái alapítványainak a kezelői jártak elő jó példával abban, hogy ideiglenes rendeleteket kapjanak, melyek felhatalmazzák őket, hogy menhelyeiket mindennapi iskolákká alakítsák át. Most már az alapítványokat arra fordítják, hogy a belőlük adott ösztöndíjak révén a jó tanulóknak lehetővé teszik az iskolában való járást, ahelyett, hogy az intézetekben tartanak el őket. Ezen változtatáson kívül aztán az 1882-iki iskolai alapítványokról szóló skóciai törvény még nagyon megnövelte ezeknek az intézeteknek a hasznosságát, hatásosságát és szélesebb körben is kiterjesztette az alapítványi iskolák jövedelmeyit.

Igy lettek az alapítványi *hospital-school*-ok a mai angol életre nevelő elsőrangú közép- és kereskedelmi-, meg ipari és mérnöki iskolákká. *William Fettes, Bart.*, volt edinburghi polgármester, gazdag alapítványából fenntartott kollégiumban nyert nevelés meg az egyetemekre és a hivatalnoki pályákra képesíti a tanulókat.

Az angol és a skót kollégiumokban való iskolázás igen költséges, mert igen magas a tandíj. Ámde ott van a rengeteg sok ösztöndíj. Ezek lehetővé teszik, hogy minden tehetséges és igyekvő ifjú kiképezhesse magát. Még külföldi tanulók számára is vannak gazdag alapítványaik. Ezzel a skótok elérik, hogy minden tehetséget kiképeznek, de attól sem kell tartaniok, hogy a tudományos pályákra alkalmatlanok üljék be az iskolák padjait.

(A kik az angol és skót tanügy állapotával meg akarnak

ismerkedni, azoknak afigyelmét felhívjuk *Escott T. H. S.*: *A mai Anglia c. s. a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában magyarul megjelent nagy művére, amely munka a közoktatás ügyével is foglalkozik. A Neptanítók Könyvtárában szintén jelent meg egy idevágó tanulmány, Somogyi Géza: Nagy-Britannia közoktatásügye, amely vázlatosan tárgyalja a «Hármas-királyság» egyetemes oktatásügyét. Felméry Lajos: Az iskolázás jelene Angliában, több mint negyedszázaddal ezelőtt jelent meg, tehát ma már elavult.)*

Mathezis és a gyermekpsziche komparációi az I., II. és III. osztályban.

Irta: *Kerényi Rezső.* III.

Ne feledjük azt sem, hogy a különböző érzékek körébe tartozó különféle képzetek összefüggéséből keletkezik a *kompleksz képzet*, még akkor is, ha nem akarjuk, csak bizonyos szabályszerűséggel egyesüljenek a parciál képzetek.

$$\begin{aligned} P_1 + P_2 + P_3 + P_4 \dots &= C_I. \\ P_1 P_2 + P_3 P_4 \dots &= C_{II}. \\ \frac{P_1}{P_2} + \frac{P_3}{P_4} \dots &= C_{III}. \\ \frac{P_1 + P_3}{P_2 + P_4} \dots &= C_{IV}. \end{aligned}$$

Azért, ha hámozódnak, variálódnak is a parciál képzetek, végeredményük mindig komplex, természetesen tisztább, vagy kevésbé tiszta.

II. osztályban az átmenet, az *átváltozás* okoz nehézséget, ámbár az már csak könnyű, ha a tanító 10 golyó fölé 1-et helyez, akkor az összeg tizen van egy, tizenegy, (gyorsabban s rövidebben kimondva) tizenegy; 12 = tizen van kettő, tizenkettő, stb. Az átmenetet 20 drb. 4 cm. diaméteres golyóval tartom elérhetőnek egy másik szerkezettel, ami nem nehéz kezelése. Ez elég szemléltetés. Az átváltozás után a többi sablonra húzható. (A németeknél *Tode Aug.* szerkezete is ezen célt szolgálja.) A fődolgoz az I. osztályos lelkecskék dresszurája. Ha ezeket a 10-es körbeli szemléltetésekkel át tudjuk gyúrni a pszichikai szempontok tekintetbe vételével, akkor nyert ügyünk van.

A számtani dresszurára nézve igen egészséges kapcsolatokat hozott fel *Öveges Kálmán* egyik könyvében¹ a (beszéd-ért. gyak.) lakóismeretekkel, a nyelvtan-fogalmazással, a hangutánzó-módszerrel. Amihez járul ama propozíciója, hogy a rendszeres számtanítást 2 hóval később kezdjük, mint az iskolaév kezdete. Körülbelül novemberben, amit ki is próbált s az bevált.

En még csak azt teszem hozzá, hogy amely tárgyhoz csak lehet, kapcsoljuk hozzá a számtant, de ne domináló alakban. Pl. a rajzhoz, a slojdhöz. Ezek mind a gyermeklélek ama sajátágát szolgálják, hogy változatos, élvezetes, könnyed elméleteket szeret befogadni kezdetleges, gyakorlatlan, fejletlen cselekvő szemléletekre fogékony lelkébe.

Minden egyes órára bőven elégséges ötféle szemléltető alak, hogy kedvvel küzdjenek meg a matematika nehézségeivel. Kísérleteim szerint tíz percig érdeklődtek 1 kép iránt. Így öt alak bőven elég 25—30 minutáig. Fél óránál további tanítást nem tűr, nem bír ki a lélek, még a külön tanítóval bíró, rendelkező I. osztályban sem.

Ezek után a II. osztály 100-as körére férek, felteszem, hogy 20-ig az átmenet is megtörtént. Az összeadásnál könnyen boldogulunk, ha a gyermeklélek asszociációját és a rokon, hasonló képletek társítását ismerjük. A gyermeklélek lát egy ismeretlen tárgyat s az ismertekhez hasonlítja, fűzi. Ismeri, tudja, $10 \times 1 = 11$, $20 \times 1 = 21$, $9 \times 2 = 11$, $19 \times 2 = 21$, $29 + 2 = 31$, $39 + 2 = 41$ stb. A tízesek fogalmával tisztában legyenek!... 10-en

¹ Vezérfonal az *Öveges-Wiemann-féle hangutánzó magyar Abc*-hez. Kiadja a Szent-István-Társulat. Ára 50 fillér.

tíz = 20, 20-on tíz = 30, 40-en tíz = 50 stb. Igaz, hogy megjéid a gyermek a 40-es, 50-es, 60-as, 70-es körtől, mert a számmennyiséget nagyinak látja s előre bizalmatlan maga-magához, de térjünk gyakran a 10-es és a 20-as kör ismert mennyiségeire, a gyermeknek kész a bizalma önmagához, a tanítója ezáltal bátorítja, biztos a tudás. Ilyformán: $78 + 5 = ?$ $8 + 5 = 13$, tehát 70-en 13 mennyi? $38 + 4 = ?$ $8 + 4 = 12$, 30-on 12 = ? Vagy $78 + 5 = 7$ tízest kiegészíteni! $(78 + 2)$ 70-en 10 = 80, marad 3, ráfogja mondani: 83. $(38 + 4)$. A 3 tízest kiegészíteni! 30-on $10(8 + 4) = 40$, még marad 2 = 42. Elvevésnél (kivonásnál) hasonlóan a tízeskörre is térünk, valamint a 20-as körre. Pl. $65 - 7 = ?$ $15 - 7 = 8$, így marad 58 stb. Tehát a 6 tízest felbontottuk, így nem lehet már 6 tízes, csak 5, aminek csak 58 lehet az eredménye. A szorzás (egyszeregy) a legnagyobb nehézségek egyike. A gyermekpsziche fixpontok kitézését megkivánja. Midőn a memóriáját támogatja, hasonlókép cselekszik önmagában. Miért ne tennénk így mi is?... Igen egyszerű 3×3 , 4×4 , 5×5 , 6×6 , 7×7 , 8×8 , 9×9 lesz az *első fixszpont*. Most, ha 70-es körben szorzunk 7×7 az alap, a fixszpont 8×7 mennyi? $7 \times 7 = 49$, akkor 8×7 -re könnyen rájön stb. A másik mód az ismertről az ismeretlenre. Ha 6×7 -et kérdezzük, ami már a 60-as körben is előfordult, akkor megfordítjuk: $7 \times 6 = ?$ azt tudja, hogy 42, hát akkor $6 = 7$ ugyanannyi. Ilykép ismeretlen 7×7 , 8×7 , 9×7 , 10×7 , amit hozzáadással könnyen ismertté tehetünk. Ily módon: $6 \times 7 = 42$, $7 \times 7 = 42 + 7$, $8 \times 7 = 49 + 7$, $9 \times 7 = 56 + 7$, $10 \times 7 = 63 + 7$. Szóval, forgatni lehet az előző számkörök szorzatait az új számkörökben, legalább többfelől ismerik a gyermekek a szorzatokat, a parciálképzetek könnyebben egyesülnek komplexszummokká. Pompásan fog menni a gyermeklelek gyöttrője: az *egyszeregy*. Mellékelhet egy kis krétaszemléltetést is a tanító (a szorzásnál):

$$\begin{aligned} 9 \times 7 &= 63 \\ 7 \times 9 &= 63 \\ \rightarrow \rightarrow &= 63 \end{aligned}$$

Ha a szorzás biztos, az osztás is biztos. Pl. felhívja a tanító: $9 \times 7 = 63$. Ha kilencfelé osztjuk a 63-at, akkor mindegyik 7-et kap, ha 7-felé, mindegyik 9-et kap. Megmondjuk szemléltetve, ha az egyikkel osztunk, a másik jut, ha a másikkal, akkor emez kerül elosztásra. Szemléltetés (az osztásnál):

$$\begin{aligned} 9 \times 7 &= 63 \quad (63 : 7 = 9) \\ 7 \times 9 &= 63 \quad (63 : 9 = 7) \end{aligned}$$

A III-ik osztályban hasonlóan számoltatunk 1000-ig. Itt is alapul szolgálhat a 20-as kör és a többi: 100-ig. Biztassuk őket, hogy nem nehéz dolog ám, ha már 100-asok is vannak a számok között. Előbb az egyeseket, majd a tízeseket, azután a százásokat az eggyessel, százast a tízes- és eggyessel, majd a százásokat, a tízeseket s az egyeseket adjuk össze fejben. Parciálunk. A kivonás útmutatója az összeadás. A szorzásnál az egyszeregy tízzeresei: 2-nek a főszámai: 20, 40, 60 stb. $(1 \times 2; 2 \times 2; 3 \times 2$ s. i. t.), 3-nak 30, 60, 90 stb.

A helyes didaktika felhasználja a gyermek fantáziáját, aki vizsgál, mindenben lát valamit. Az úszó felhőkől hányféle alakot okumulál ki. Hát még a rajzból! Egy ákom-bákomra ráfogja, hogy a «Virág» tehenünk van lerajzolva, vagy a «Pincsi» kutyájuk. S mi a számjegyekre ne fogjunk semmit? De biz hadd mondogassa az 1-es számjegyre, jobban — jelle (signum) — hogy tűzpiszkáló vagy szalmavonyogó; a 0-ra, hogy tojás; a 2-re, hogy liba; a 3-ra, háromvégű hurka; a 4-re, felfordított szék; 5-re, pocakos, nagybajuszú bácsi; a 6-ra tótágast álló gyerek; 7-re, akasztófa; 8-ra, pólyás kisbaba, vagy fonottkalács; 9-re, katonásdit játszó gyermek; 10-re, batyutvivő asszony. Egy kis illusztrációt is használhatunk, amiből a számjegy szemléltethető.

A segédvonalakat eltöröljük, kész a számjel. Hozza

egy kis mese, egy kis mondóka, a siker biztos. A mondóka a meséből indul ki. P. o. : az 5-nél, a nagybajuszu, pocakos bácsinál : nyaka (a tanító az 5 nyakát rajzolja), pocakja, bajusza ; a 2-nél, a libánál : feje, nyaka, háta, farka. Amint mondják a gyermekek, a tanító rajzolja a jelet (jegyet). 15–20 jegy írása után kiemeli a helyes jegyírást, komparálva a rosszal, hamar sajátjukká teszik az I. osztályos gyermekek.

Elemi énekoktatás vezérfonala.

Írta: Cserényi Béla.

XVI.

A nyugjellet és kötőivet így ismerttjük.

Tan. : Ha valamely hangjegy fölött ezt a jelet, amit a táblára rajzolok, látjátok ; akkor az azt jelenti, hogy az a hangjegy kétszer olyan hosszan éneklendő, mint hogyha az nem lenne fölötté. Az alakja ez (rajzolja = $\sim$). Ennek a jelnek a neve : nyugjel. Mi ennek a jelnek a neve, N. ?!

Növ. : Kettőt.

Tan. : Ha egy méretes hangjegy fölött van ; mennyit számlálunk rá, N. ?!

Növ. : Kettőt.

Tan. : És ha kétméretes hangjegy fölött van, N. ?!

Növ. : Akkor négyet számlálunk rá.

Tan. : Vannak jelek, amik két hangjegyet kötnek össze. Ezeket a jeleket kötőveknek hívjuk. Az alakjuk ez : (rajzolja $\sim$).

Tan. : Ha két különböző magasságú hangjegy egy kötővel köttetik össze, akkor egy szótagra két hangot kell énekelnünk. Mit mondtam, N. ?!

Tan. : Majd egy gyakorlatot rajzolok a táblára.

Tan. : Előbb kötív nélkül énekeljétek ! Rajta !

Tan. : Most majd én énekelem la-szótaggal. Figyeljétek ! (Énekl.)

Tan. : Próbáljátok ti is. Kezet ütemzésre föl ! Rajta !

Növ. : (Énekl.)

Tan. : Ha két ugyanazon magasságú hangjegyet egy kötővel köttünk össze, akkor az a két hangjegy úgy hangzik, mintha egy hangjegy lenne. Mit mondtam, N. ?!

Tan. : És arra a két hangjegyre annyit számlálunk, mint amennyit az a két hangjegy összesen ér. Mit mondtam, N. ?!

Tan. : Erre is egy gyakorlatot írok a táblára.

Tan. : Megmutatom, hogyan kell énekelni. (Énekl.)

Tan. : Próbáljátok meg ti is. Kezet ütemzésre föl ! Most !

Növ. : (Énekl.)

A ritmikus gyakorlatok tárgyalását két csoportra osztom : 1. Egy a már jól betanított szöveges dalból levont, illetőleg alakított ritmikus gyakorlatok sorozatára. 2. Önállóan alakított gyakorlatokra. Ami az első pontot illeti, ide mellékelve közlök egy pár dalt. Bátor vagyok megjegyezni, ez az eljárásom is a miniszteri tantervvel és utasítással van szoros kapcsolatban ; amennyiben erre vonatkozólag az a 242. oldalon így szól : Minden tanítási anyag konkrét példából (pl. egy ismert vagy hallás után megtanított dalból) induljon ki. Pl.

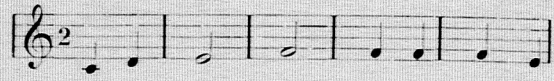
Tan. : Daloljátok el a 'Szeretnék szántani'-t.

Növ. : (Énekl.) Szeretnék szántani stb.

Tan. : Most énekeljétek lá-val ! Rajta !

Növ. : (Énekl.)

Tan. : Ide ügyeljétek ! Leirom az egész dalt hangjegyekkel a táblára. (Írja.)

Tan. : Mondjátok el a hangjegyek nevét. (mutatja.) Mondjátok !

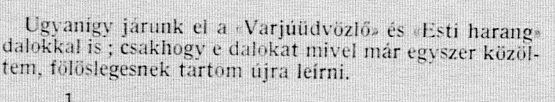
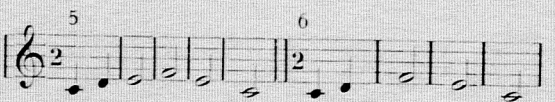
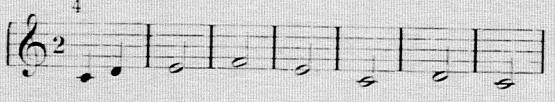
Növ. : c d é f f f f é d é é stb.

Tan. : Énekeljétek el a hangjegyek nevével ! Rajta !

Növ. : (Énekl.)

Tan. : Figyeljétek ! Bizonyos hangjegyet letörlök, ha kell írok. Nézzétek !

Megjegyzendő, mindenik egy-egy számmal jelzett, külön gyakorlatot képez és ütemzésre éneklendő.

Ugyanigy járunk el a 'Varjúdvözlő' és 'Esti harang' dalokkal is ; csak hogy e dalokat mivel már egyszer közöltem, fölöslegesnek tartom újra leírni.

A tanító csakis olyan dalokat vehettechnikai gyakorlatok alapjául, amiket könnyebb, célszerűbb átalakítani gyakorlatokká.

Ami pedig a második pontot, vagyis az önállóan alakított gyakorlatokat illeti: azok nem az elemi énekoltatás vezérfonal, hanem egy külön elemi iskolai énekeskönyv keretébe tartoznak, azért azokat itt nem is tárgyalom.

Négyméretű és felezett értékű hangjegyek és szünjelek ismertetésére a következő módon térünk át:

Tan.: Mondja meg azt, hogy eddig milyen értékű hangjegyeket tanultunk, N. ?!

Növ.: Egy- és kétméretűt.

Tan.: Ma tanulni fogjuk a négyméretűt. Ennek az alakja ilyen: (rajzolja)

Tan.: Melyik hangjegyhez hasonlít, N. ?!

Növ.: A kétméretűhöz.

Tan.: Mi különbség van a két- és négyméretű hangjegyek között, N. ?!

Növ.: Az a különbség, hogy míg a kétméretűnek szára van, addig a négyméretűnek nincs.

Tan.: Máskép így mondjuk ezeknek a hangjegyeknek az alakját: a kétméretű, üres fej szárral; a négyméretű, üres fej szár nélkül. Milyen a kétméretű hangjegy N. ?!

Tan.: És milyen a négyméretű, N. ?!

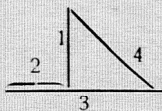
Tan.: Hogyan ütemezzünk a kétméretű hangjegyre és szünjelre, mutassa meg és számláljon hozzá, N. !

Növ.: (Megteszi).

Tan.: A négyméretű hangjegyre és szünjelre hányat ütemezzünk, N. ?!

Növ.: Négyet.

Tan.: Lerajzolom a táblára a négyes ütemezést (rajzolja.)

Tan.: Tehát így mondhatjuk: (mutatja) le, balra jobbra, fel stb. Álljatok föl! Próbáljatok meg ti is. Kezet föl! Rajta! Le, balra, jobbra, fel! stb. jobbra! Elég!

Tan.: Most megszámlálásra így (ütemez): egy, kettő, három, négy stb. Kezet ütemezésre föl! Rajta! Egy! kettő! három! négy! stb. három! Elég! Üljetek le!

Tan.: Mondja meg, minő értékű szünjeleket tanultunk eddig, N. ?!

Növ.: Egy- és kétméretűt.

Tan.: Jöjjön ki N. és rajzoljon a táblára egyméretű szünjelet.

Növ.: (Megteszi).

Tan.: Jöjjön ki N. és rajzoljon a táblára kétméretű szünjelet.

Növ.: (Megteszi).

Tan.: Valamint van négyméretű hangjegy, úgy van négyméretű szünjel is. Milyen méretű szünjel van még, N. ?

Tan.: A négyméretű szünjel a negyedik vonalon függ. Majd lerajzolom.

Tan.: Mihez hasonlít a négyméretű szünjel, N. ?!

Növ.: A kétméretűhöz.

Tan.: Miben különbözik ez a két szünjel egymástól, N. ?!

Növ.: Abban, hogy a kétméretű a harmadik vonalon ekszik, a négyméretű pedig a negyedik vonalon függ.

Tan.: A négyméretű szünjelre mennyit ütemezzünk, N. ?

Növ.: Négyet.

Tan.: Majd ütemezni fog, N. !

Növ.: Egy, kettő, három, négy.

Tan.: Szabad-e a négyméretű szünjelnél énekelni, N. ?!

Növ.: Nem szabad.

Tanító a felezett értékű hangjegyeket és szünjeleket így ismerteti.

Tan.: Melyik a legrövidebb értékű hangjegy és szünjel, megmondja N. ?!

Növ.: Az egyméretű.

Tan.: Mennyi egynek a fele, N. ?!

Növ.: Egynek a fele fél.

Tan.: Az egyméretű hangjegy vagy szünjel felét minek hívjuk, N. ?!

Növ.: Félméretűnek.

SZEMLE.

A 12—15 éves gyermekek foglalkoztatása és iskoláztatása. Lapunk 11. számában ily cím alatt közölt nyilatkozatokra újabban az alábbi nyilatkozatokat kaptuk, amelyek közreadásával az ügyet hasábjainkon végleg befejezzük.

Tekintetes szerkesztőség!

Becsés lapjuk március 10. számában közölt helyreigazító soraimban a lényeges rész ez volt: A hittan egyáltalán nem volt az elmélettárgyak közé felvéve sem a hivatalos javaslatban, sem a fehérsastéri-iskola javaslatában. A hittan csak *Palócz* Endre felszólalására és javaslatára került a tárgyak közé — *elsőnek*.

Az első mondat bizonyítására álljanak itt a következők: a hivatalos javaslat szerzője, *Cserny* József főtanító, egyetlen szóval meg nem emlékezik javaslatában a hittanról. Ez a szó: hittan, vagy hit- és erkölestan, elő sem fordul javaslatában.

A fehérsastéri-iskola javaslatában egyetlenegy tárgy sem, tehát a hittan sem volt felvéve. Az ismeretek köre csak kontur vonalakban volt beállítva.

A második mondatban foglaltakra a következőkben felelek: én *Kovács* Alajos javaslatáról egy szóval sem mondtam, hogy nincs benne a hittan. Benne van, sőt a *megírt* javaslatban lehet az első tárgy is, azonban — *Kovács* úr a gyűlés színe előtt **elsőszóval**, (nekünk ez a fontos!) a *hittant* mint utolsó tárgyat említette. Írását mi nem láttuk, de hangos szavát hallottuk és — hála a jó emlékező tehetségünknek — azt meg is tartottuk.

Mivel tehát *Cserny* és a fehérsastéri iskola javaslatában egyáltalán nem, *Kovács* úr előadásában pedig mint utolsó tárgy volt a hittan felvéve: ez készített a felszólalásra és indítványra. Indítványomat a köri gyűlés elfogadta. Felszólalásom után *Kovács* úr kijelentette, hogy azért nem említette a hittant elsőnek, mert fél, hogy felekezetieskedés hírébe kerül. (Hja! azok a páholyok!?)

Ezek után *Kovács* úr állíthatja, hogy megírt javaslatában a hittan első tárgy, — *Eperjessy* István úr ugyanezt bizonyíthatja — *de az, hogy a hittan csak az én felszólalásomra és javaslatomra került a köri gyűlés színe előtt és tudtával az elfogadott javaslatban első tárgyal, az minden kétséget kizáró módon igaz s így helyreigazító soraimat teljes egészében fenntartom, azzal, hogy a Népnevelő első tudósítása nem volt helyes. Kovács* úr nyilatkozatának utolsó sorait tartsa meg önmagának, mert rossz helyre indította.

Palócz Endre.

Palócz Endre mai nyilatkozatában kénytelen elismerni, hogy a hittan tanításának ügyét nem az ő felszólalására tette *készséggel magáévá Kovács* s a többi felszólaló, hanem az bent volt az én eredeti javaslatomban. Sőt most már azt is tagadja, mintha ezt állította volna.

Most egészen másodrendű körülmények elővonzolásával próbálja figyelmünket a tudósítás lényegéről elterelni. Érttem *Palócz* Endrét! Ő neki meglepetés volt, amikor megtudta, hogy a *Népnevelő* hasábjain ismét velem

találkozik és hogy egyik lapunk révén egy hónap óta dotartalannul élvezett «dicsőségétől» (épen az ő elhamarkozt «helyreigazítása» révén) meg kell szabadulnia.

Palócz Endre aggasztó emlékezeti zavarokkal küzd. Azt mondja, hogy tervezetemet nem kezdettem a hittan előadásával. Talán bocsánatot fogok nyerni azért a rettentő hibámért, amiért először a gyakorlati tárgyakat vettem elő és csak ezek után olvastam fel az elméleti tárgyakat, de mint a tudósítás is mondotta: a hittan tanítását az elméleti tárgyak elsejűl vettem. Az nem igaz, hogy ezek között utolsónak soroztam.

Palócz Endre szokása szerint nem emlékezik arra, hogy felszólalása után mit mondtam. Se ő, se más ne nézzem engem olyan naivnak, hogy akkor, amikor a vallásoktatás bevitelét ajánlom, a felekezeti vádjától félek! *Palócz* Endre rosszul okoskodta ki ezt a kifogást. Mit jelentenek eme szavai: «Hja! azok a páholyok!»? Ugyebár itt egy kimondani nem mert gyanúsítást olvasunk? Nos hát *Palócz* Endre megint téved, mert velem sohasem találkozott egyik páholyban sem. Megint mást látott helyettem. *Palócz* Endre nagy szomorúságára kénytelen vagyok férfi szóval kielleníteni, hogy soha nem tartoztam, sem nem tartozom egy páholyhoz sem! És aki ilyenre céloz, vagy ezt állítja, amekül, hogy azt bizonyítani tudná, annak fegyveréne megírását tanítótársaimra bízom.

Palócz úr, nem haragszom önre, amiért most már harmadszor adott alkalmat arra, hogy rossz emlékezőtehetségére rámutassak.

Hívja meg, ezen az úton a jó ügynek keveset használ, de a páholytestvérek közt is kevés pusztítást fog véghezvinni.

De azt már mégse kívánja, hogy negyedszer is felszólaljak!

Kovács Alajos.

Nem kérünk belőle. Sok fontos kérdés foglalkoztat minket: ilyen a Kath. Tanítóegyesületek Orsz. Szövetségének és a Rendszabályoknak kérdése. Aki a Népevelőt és a Szociális Közleményeket olvassa, tudja, hogy a kath. tanítóság férfias nyíltsággal és kellő tiszteltudással dolgozik ezek ügyében. Legujabban a Világ és annak rokonlelkű esatlósai és oly tájékozatlansággal, mint amilyen időmentelen hangon foglalkoznak ügyeinkkel és egyházi hatóságainkkal. (Hogy fölületes vakbizsogással és elfogultsággal milyeneket mondanak, arra elég ez a példa: «A Kath. Tanügyi Tanácsnak tagja minden hitoktató.» Tan mégis jó volna kissé tájékozódni, mielőtt valótlanosságokkal megspékelt kirohanásaikat megírják. És tán még jobb volna ilyen dolgainkba be nem avatkozni. A kath. tanítóság cseppet sem azonosítja magát az ilyen fogadatlán prókátorok tamadásával és módorával. A maga erejéből is ervényt akar és még is szerezni törekvéseinek. Hivatlanok segítségével nem kerünk.

Kath. József.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Minden iskolánál nélkülözhetetlen a katolikus népiskolák új rendszabályainak a könyve. Tanítónak és iskolagazgató lelkésznek úgyszólván napról-napra szüksége van rá. Az egyházhatóságok rendeletileg kötelezővé tették beszerzését az iskola, vagy a templom pénztára terhére. A könyvhöz függelékül vannak csatolva az összes tanügyi törvények és rendelkezések. A vaskos kötet ára fűzve 4 korona, egész vászonkötésben 5 korona és megrendelhető az összegnek előzetes megküldésével az Országos Katolikus Tanügyi Tanács központi irodájánál, Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Egyházzenei újdonság! Megjelent «Musica Sacra» című férfikarra írott magyar és latin szövegű kath.

egyházi énekek gyűjteménye. A kath. egyházi énekköltészet remekait tartalmazza, férfi négyeskarra átírva. Tiszta, vallásos harmonizálásánál fogva az eddigi egyházi zeneirodalom legértékesebb terméke, mely különösen tanítóképzők, szemináriumok, templomi és más férfikarok, kántorok, egyéb zeneegyesületek s zenekedvelők számára előnyösen használható. Ára 5 korona. Szerkesztették: Zeman Jenő és Luspay Kálmán. A rozsnyói egyházhatóság 4650—1910. sz. alatt kelt jóváhagyásával. Megrendelhető a Szent-István-Társulatnál (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Iskolai ünnepélyek. A népiskolákban tartandó hazafias, vallásos és egyéb alkalmi ünnepekre való versek és beszédek gyűjteménye. — Népiskolai növendékek, tanítók és szülők használatára szerkesztette Györffy János igazgató. Megrendelhető a kiadó Szent-István-Társulatnál Budapesten. Ára két korona. Tartalma: I. Az iskolaév kezdő és záróünnep. a) Évnyitó-ünnepre. b) Évzáró ünnepre. — II. A szabadság emlékünnepe. (Március 15.) — III. Az 1848-iki törvények emlékezete. (Április 11.) — IV. Az ezredik év emlékezete. (Május 2.) — A koronázási évforduló. (Június 8.) — V. A kegyelet ünnepe. (1. Az aradi vértanúk. (október 6.) 2. Erzsébet királyné emlékezete. (Nov. 19.) — VI. Nagyaink emléke. (1. Kossuth Lajos emlékezete. 2. Rákóczi Ferenc emlékezete. 3. Széchenyi István, a legnagyobb magyar emlékezete.) — VII. Vallásos ünnepek. (1. Karácsonyi versek. 2. Húsvéti versek. 3. Pünkösdü versek.) — VIII. Madarak és fák napja. (Május 18.) — IX. A szeretet ünnepe. (1. A király nevenapja (okt. 4.). 2. Szegény gyermekek felruházásakor. 3. Békenap. (május 20.). 4. Iskolatogatásra. 5. Tanító és tanítónő nevenapjára). Az egyes ünnepélyek külön-külön füzetben is megjelentek, hogy a tanulók könnyebben megszerezhessék. — Kilenc füzet. — Egy füzet ára 20 és 24 fillér. Tömeges megrendelésnél árkedvezmény!

Mintázási Tanmenet. A népiskolai kezimunkaoktatás — agyagmintázás — sikerét biztosító nagyszabású munkát: «Mintázási Tanmenet»-et állított össze és adott ki Hargita Nándor székelyudvarhelyi áll. kö- és agyagipari szakiskolai igazgató, szobrász. Szerzőnek ezen, az agyagmintázás minden részletét felölelő értékes munkája két részből áll: a mintázás tanítására vonatkozó összes tudnivalókat magában foglaló Vezérlőnaból és a gyakorlati kivitelhez mintákat adó 84 darab gipszminta és 14 darab fali rajzlapból. Nemcsak a szakember, de a népiskolai tárgykörrel teljesen ismerős és otthonos gyakorlati tanító munkája is ez a Tanmenet, mert szerzője a székelyudvarhelyi szakiskolai tanulókat, továbbá az elemi népiskolai és alsóbosztályú középiskolai tanulóifjúságot már esztendőnk óta tanítja a mintázásra. Az elismeréssel adózó kedvező bírálat alapján a Mintázási Tanmenettel a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 3285—911. számú rendeletével engedélyezte és a taneszközök jegyzékébe felvette. Az egész munka ára 75 korona, melyet iskolák részére a helyi kívánságok szerinti részletfizetés mellett is szállít a szerző. Megjegyzetik azonban, hogy ezen árba a szállítási, csomagolási és ládaköltségek nincsenek beleszámítva. Megrendelési cím: Hargita Nándor áll. szakiskolai igazgató, Székelyudvarhely. Melegen ajánljuk ezen kiváló szakmunkát az érdekeltek figyelmébe.

Felhívás! Új Énektár címen a nyár folyamán 200 drb válogatott s még nyomtatásban meg nem jelent egyházi éneket adok ki szabályos orgonakisérettel. Felkérem azért kedves kartársaimat, hogy a birtokukban kéziratban meglévő énekeket akár orgonára feldolgozva, akár csak dallam és szöveget rendelkezésemre bocsájtani sziveskedjenek. Minden hangjegyért kár, ha kéziratban hever. Tapasztalásból tudom, hogy rengeteg mennyiségű s részben értékes ének él a kántorok és a nép ajkán, úgy-

szintén a kántorok fiókjaiban félretett újabb kompozíciók közül is sok lehet olyan, amelyik megüti a mértéket. Tegyük félre azt az ósdiás elvet s ne dugdossuk egymástól a nekünk kedves s értéket képviselő énekeket, hanem a szent ügy érdekében adjuk azokat át a közhasználatnak. Tisztán szöveget is elfogadok s megzenésítéséről gondoskodom. A mű fele már készen van s a másik felénél is közreműködnek nagynevű munkatársaim, a mi a mű abszolút becsét biztosítani fogja.

Előfizetési ára 8 kor. A mű bolti ára 10 kor. lesz kemény vászonkötésben. Kartársi meleg szeretettel
Luspay Kálmán, kántortanító
Hárskút (Gömörm.).

HIREK.

A Katholikus Iskolaegyesület köréből. Báró Barkóczy Sándor es. és kir. kamarás, miniszteri tanácsos dísztagsági oklevelet, melyet Reif Lajos készített művészi izléssel, most adták át küldöttségileg. Dr. Giesswein Sándor prelátus, országgyűlési képviselő meleg szavakkal emlékezett meg azon kiváló szolgálatokról, melyeket a keresztény nevelésügy neki köszönhet. Azért az egyesület önmagát tisztelte meg, midőn Barkóczy bárót dísztagjává választotta. Biztosítja a katolikus tanítóság változatlan ragaszkodását, szeretetéről. Báró Barkóczy örömmel veszi a szeretetnek ezen szép megnyilatkozását. Bármely körülmények között, bármely helyen erejének teljével tovább halad a maga útján. Továbbra is odaadással fogja munkálni a keresztény nevelés ügyét. A küldöttség lelkesen megélvezte a bárót szívből jövő meggyőződéses szavaiért. — **Ügyvezető igazgatósági ülése** is volt az Iskolaegyesületnek dr. Giesswein Sándor prelátus és dr. Mihályfi Akos egyetemi tanár elnökeletével és lovag Ember Károly ügyvivő igazgató, Urbányi C. József titkár, Jeney István pénztáros, Lovász Dezső, Miller József és Wohlmuth Ernő igazgatósági tagok részvételével. Jeney István pénztáros jelentése után Urbányi József felolvasta a püspöki kar leiratát, mely az „iskolavasárnapot” nem engedélyezi, ugyanazon indoklással, mellyel a „tízoltóvasárnapot” utasította el; továbbá a vallás- és közoktatásügyi miniszternek az Iskolaegyesülethez intézett köszönő iratát. Az iskolák segélyezésénél elvként mondta ki az igazgatóság, hogy azon egyházmegyék iskoláinak kérvényét, honnan az egész tűzbiztosítási járulékot felveszik, az illető egyházmegyei csoporthoz utalja. A medvei (Esztergom e. m.) iskola felszerelés iránti kérvényét méltányolta az igazgatóság s a szükséges összeget kiutalta; azonkívül az *őszönyi* (Győr e. m.) római katolikus iskolának újabb 300 korona segélyt szavazott meg. Az igazgatóság elhatározta, hogy a Katholikus Iskolaegyesület a társadalomhoz fordul felhívással s minden legkisebb adományt hálásan nyugtázza a központi iroda, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.

Pályakérdések. A nagyszombat-vidéki római katolikus népnevelők egyesületének 1912. év március hó 14-én tartott központi bizottsági ülésén kitűzött pályakérdések. 1. Melyek azok az eszközök, amelyek segélyével a nemzetiségi vidékeken az iskolából kikerült ifjúság magyar nyelvi tudása és hazafias nemzeti érzése továbbra is ápolható, fejleszthető, a nemzetiségi igazgatásokkal szemben pedig a legmegfelelőbb módon megóvható volna? Jutalom: 5 darab 10 koronás arany. 2. Melyek az unalom és szórakozottság lélektani okai s hogyan küszöböltesse nek azok ki az iskolából? Jutalom: 3 darab 10 koronás arany. Pályadíj csak abszolút becsű dolgozat szerzőjének lesz oda-ítelve. Pályázati határidő: 1912. év augusztus 15. A pályázatban csak a Nagyszombat Vidéki r. k. Népnevelők Egyesületének tagjai vehetnek részt. Az idegen kézzel írott és jellegű zárt levéllel ellátott dolgozatok Böcz Árpád egyesületi elnökhöz Galántára küldendők.

Egy üdvös püspöki rendelet. Dr. Fischer-Co. brie Ágost, a kassai egyházmegye főpásztorja folyó évi III. számú körlevelében utasította a katolikus népiskolák helyi hatóságait, hogy hatáskörükből kifolyólag hívják fel a felügyeletük alatt álló iskolánál alkalmazott és az országos

tanítói nyugdíjintézetbe még be nem lépett tanítókat és tanítónőket, mihelyt azok a 21, illetőleg a 20-ik évüket betöltötték, hogy a nyugdíjintézetbe való felvételüket a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól szabályszerűen felszerelt kérvényben kérelmezzék. A kérvény hivatalból a királyi tanfelügyelőhöz nyújtandó be. Ezen püspöki gondoskodás a tanítók érdekében azért bir fontossággal, mert a nyugdíj-szabályzat értelmében a nyugdíjra jogosult tanítóknak szolgálati éveit csak a nyugdíjintézetbe való felvételtől veszik számításba s így gyakran megtörtént, hogy a késedelmezés miatt sok tanító és tanítónő fiatalkori mulasztásából kifolyólag egy pár szolgálati évet a nyugdíjba beszámítható éveiből elveszített.

Felhívás. Idb. Dideczky János chyzsnei plébános úr megbízásából felhívom *Jajcs István tanító* urat minél előbbi jelentkezésre. *Bukna János*, segédlelkész *Chyzsne*, Arvamegye.

TÁJÉKOZTATÓ.

A kath. iskola fenntartása. (T. A.) Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. értelmében a község csak akkor köteles községi iskolát felállítani, ha 30 tanköteles gyermek van iskola nélkül. Az említett esetben a kath. hívek által fenntartott iskolát az illetők szándéka nem veszélyezteti, amennyiben a kath. híveknek a törvény értelmében jogukban áll az iskolát fenntartani s azt a törvénynek megfelelően fejleszteni is elhatározzák, a községi iskola céljaira tehát meg nem adóztathatók. A hitközségi tagokra kivetett hitközségi adót jogukban áll továbbra is kivetni. Azok a más vallású szülők, akik gyermeküket a kath. iskolába járatják, a kath. hívek által fizetett hitközségi iskolai adót fizetni kötelesek a fentemlített törvény értelmében. — **Tanítói járandóságok behajtása.** (B. K.) Azt írja, hogy a miniszter 1911. évi 58090. sz. rendeletével kötelezte a fenntartót, hogy 1907. évi július 1-től kezdve 300 K lakásbért fizessen a multra nézve egyszerre és a jövőben évnegyedes előleges részletekben. Az intézkedésnek azonban nem lett eredménye. A szolgabíró nem intézkedik. A közigazgatási bizottság a felterjesztésre nem válaszol. A fizetések hátralékaról beküldött kimutatásra a kir. tanfelügyelő nem reflektál. Ily viszonyok között nehéz a tanító helyzete, mert ezeket a fórumokat kötelezi az 1907. évi 27. t.-c. végrehajtására kiadott utasítás is, hogy a tanítói járandóságok behajtásáról közigazgatási úton intézkedjenek. Jelentsék fel az ügyet a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

K. F. Csak polgári leányiskolát ajánlhatunk. — **F. J. 1.** A gondnok kezeli. 2. Nem illeti meg. — **N. J. 1.** Igen, bélyegkötelesek. 2. A mellékletekre 30 fill.-es bélyeg ragasztandó. — **Érdeklődő.** kérésre meg. A joga meg volna hozzá, de a gyakorlat az, hogy csak a december 31-ig benyújtott kérvényeket intézik el kedvezően a következő évre. — **B. A.** Áttettük a kiadóhivatalhoz. — **K. Gy.** A kért dolgok mint oly részletgyűjtemények, amikről rendelet vagy szabályzat külön nem intézkedik. Kérjen támogatást kérésének teljesítéséhez a kerületi tanfelügyelőségtől. Méltányos, hogy kéréseit az iskolaszék teljesítse. — **B. L.** Megkérdezzük. — **R. B.** Az 1907. évi 27. t.-c. 15. §-a alapján hivatalból nyerhet megfelelő elégtételt. — **S. Gy.** A rendelet nem részletezi. Általános szokás, hogy a körülményekre való tekintettel, istállót is épített a fenntartó. Kérjen utmutatást eljárásaihoz az egyházmegyei főtanfelügyelőségtől. 2. Igen, joga van. 3. Ha ő termelte, akkor eladhatja, vagy elviheti. — **B. R.** Forduljanak panasszal az illetékes egyházi hatósághoz. — **B. J. 1.** A fenntartó joggal emelhet kifogást, mert az épületek ő a tulajdonosa. 2. A természetben adott lakást elfoglalni köteles, ehelyett lakbért nem kívánhat. 3. Ha közhatalmúlag lakhatatlannak állapítják meg a lakást, akkor kifogása megerősítést nyer, de enélkül nem.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A német püspöki kar határozata köte-
lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL :
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE :
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek
díja előre lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk.
Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Esztergomi érseki megye.

A «Népnevelő» 11-ik számában az alsószeli-i róm.
kath. kántortanítói állásra kiírt pályázat március 28-ig
meghosszabbították. Az iskolaszék elnöksége. 369 1—1

A barsfüssi róm. kath. kántortanítói állomásra ápr.
10-ig pályázat hirdettek. Javadalmazása: 8 kat. hold
369 □ öf. szántóföld, most okt. 1-ig évi 288 koronaért
bérben, 4 öf. hasábfu = 48 kor., 32 pozs. mérő rozs =
204 kor. 80 fill., a községtől készpénzben 434 kor. 40
fill., szőlős és egyebekben kb. 150 kor. Állami korpót-
lék. Lakása: 3 padlózott szoba, konyha, kamra, pince,
istálló, szén, kert. Köteleessége: a négy felsőbb osztály-
beliek és az ismétlősök vallás-erkölcsös tanítása és az
anyaegyházban s két filiálisában a szokásos kántoriakat
vezetni. Tót nyelv. A választás, melyhez személyes meg-
jelenés kívántatik, április 11-én ejtik meg. Az állás
azonnal elfoglalandó. Jaross Károly pléb., isksz. elnök.
382 1—1

A kovári (Hont m.) osztatlan iskolához segédtanító
kerestetik. Fizetése havi 60 kor. és egy szoba. Üresedés
esetén lehet, hogy kántortanítónak választják. Folyamod-
ványok ápr. 1-ig beküldhetők a Róm. Kath. Plébánia-
hivatal címére Nagycsalomja. 377 1—1

Egri érseki megye.

A tiszapüspöki-i róm. kath. kisdédvónói állásra pá-
lyázat hirdettek. Fizetése: 1. Az egyházmegyei alapít-
ványi pénztártól évi 600 kor. évnegyedes előleges rész-
letekben. 2. Jó lakás mellékkelhelyiségekkel és házikerttel.
3. Télire szükséges fűtőanyag a községtől. A dajkát az
alapítvány fizeti. Köteleessége a szorosan vett óvónói
teendőknél kívül az óvodás gyermekekre vasár- és ünnep-
napokon a templomban felügyelni. Pályázati határidő
bezárólag márc. 31. A megválasztott köteles állását
a felügyelő-bizottság értesítése után azonnal elfoglalni.
Az állás elfoglalásának napjától kezdve kapja fizetését
is. Az óvoda-felügyelőbizottsághoz intézett, okmányok-
kal felszerelt kérvények, írt. Kende Károly plébános,
felügyelő-bizottsági egyházi elnök úrhoz küldendők.
Pekker Béla felügyelő-bizottsági jegyző. 374 1—1

Kalocsai érseki megye.

Egy intelligens róm. kath. jóhangú segédet keresek.
Fizetése: ágynemű, mosás és világítás kívül teljes ellá-
tás és 30 kor. havonként. Topolya, (Bács m.) Pály
Lajos főkántor. 368 1—2

Munkácsi egyházmegye.

Az üresedésbe jött buji (Szabolcs m.) gör. kath.
II. éneklésztanítói állásra, az e. m. főhatóság 2017. sz.
legmagasabb engedélye folytán pályázatot hirdettek.
Jövedelme: két szoba, előszoba, konyha, kamrából álló
lakásnál kívül egyezer kor., melyből 600 kor. államsegély,
20 kor. kertpótlék, esetleg 50 kor. mellékes jövedelem.
Köteleessége a reábizandó osztályok tanítása, a balol-
dalon az istentiszteleteken énekelni, az első éneklészt-
tanítót akadályoztatása esetén a kántoriakban helyette-
síteni. A pályázók felkértenek, hogy kellően felszerelt
kérvényeket márc. 29. d. e. 10 óráig hivatalomhoz
küldjék be, amikor a választás is megtörténik. A sze-

mélyesen megjelenők közül esetleg megválasztottnak uti-
költésége megéríttetik. Vasutállomás helyben. Lámfalussy
Sándor gk. lelkész, isksz. elnök. 365 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Keresek azonnali belépésre róm. kath. vallású okle-
veles tanító, esetleg okleveles tanítónő helyettesít ez év
június 6-ig a Vágkohányi róm. kath. iskolába. Havi
fizetés 50 kor. és ellátás. Melcsicz-Vágkohány (Trencsén
megye). Reeska Zsigmond plébános, isksz. elnök.
366 1—2

Alsótiszényi (Trencsén-Várna) róm. kath. iskolához
egy helyettes tanító, vagy tanítónő kerestetik két hónapra.
Fizetése: havi 70 kor. Pályázatok ápr. 1-ig az iskolá-
széki elnökhöz küldendők. 375 1—1

«Népnevelő» 5. számában hirdetett egyházasnádasi
kántortanítói állásra ápr. 30-ig pályázatot hirdet az
iskolaszék. U. p. Barossháza, (Trencsén m.) 381 1—1

Szatmári egyházmegye.

A vállaji (Szatmár m.) községi gyermekmenháznál
óvónói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: községtől
240 kor., alapítványból 11 kor. 44 fill., 2 m³ hasábfu
felvágva, egy szobás lakás előszobával. Tanító május
1-től szeptember 30-ig, mely időre dajka áll rendelkezé-
sére. Róm. kath. vallású óvónók kérvényei ápr. 7-ig
a menházbizottság elnökéhez küldendők. 376 1—1

Szepesi püspöki megye.

Liptóluzsna róm. kath. II. tanítói állásra ápr. 10-re
pályázat hirdettek. Összjövedelme: 1270 kor., lakással
és kerttel. A folyamodók nők is lehetnek, folyamodvá-
nyaikat liptótelepai tanfelügyelőséghez küldjék. Orgoná-
lásban jártasok előnyben részesülnek. Liptóluzsna,
Plaveczy Sándor isksz. jegyző. 373 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Az oltárczi róm. kath. elemi iskola II-ik tanítói állásra
pályázat hirdettek. Fizetése: 1000 (egyezer) kor. kész-
pénz, egy szobából álló lakás és husz kor. kerttelmenny.
Pályázatok ápr. hó 4-ig isksz. elnökhöz Bánokszent-
györgy (Zala m.) küldendők. 367 1—1

A belatinci magyar tannyelvű róm. kath. iskolánál
betöltendő IV. tanítói állásra pályázatot hirdetek. Java-
dalma 900 kor. államsegély, gondnoktól 100 kor., kert-
illetmény 20 kor., kétszobás lakás az iskolában. Akadá-
lyoztatás esetén díjtalanul, különben díjazás mellett,
kántoriakban segédkezni köteles. Okleveles nőtlen taní-
tók pályázhatnak. Választás márc. 31. Állás április 1-én
elfoglalandó. Belatinc (Zala m.). Zrinyi Károly, plébános.
379 1—1

A nagysitkei róm. kath. iskolához május végéig he-
lytest keres az iskolaszék. Fizetés meg egyezer szerint.
Az állás azonnal elfoglalandó. Iskolaszék Nagysitke.
(Vas m.) 380 1—2

Váci egyházmegye.

A «Népnevelő» f. hó 17. számában közölt csépai
kántori pályázatnál a választás nem ápr. 10-én, hanem
ápr. 16-án lesz. 373 1—1

A hódmezővásárhelyi róm. kath. segédkántori állás

május 1-ére üresedésbe jó. Évi fizetés 480 kor., koszt, lakás, fűtés, villanyvilágítás. Ágynemű, mosás nem adatik. Megkívántatik: kellemes, érthető jó erős hang, jó magaviselet és kötelességeinek pontos teljesítése. Pályázati határidő *ápr. 18.* Az állás május 1-én foglalandó el. *Simon József* kántor. 378 1—3

Veszprémi egyházmegye.

Sand (Somogy m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: díjlevél szerint államszolgálati 1000 kor. Szabad lakás. Határidő *április 11.* Személyes megjelenés kívántatik. Plébániahivatal Miháld (Somogy m.) 372 1—1

Csombárd (Somogy m.) róm. kath. iskolászéke kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Modern 3 szobás lakás, iskola összes melléképületekkel mult évben épült. Javadalma: 1077 kor. készpénz, gabona és kántori járandóságokkal 1325 kor. Ujfalu pusztától grationale-ra is számíthat. A «Gondviselés» nyugdíjgyűlésbe lépés és egyéb kötelességei díjlevél szerint. Kántori jártasság, személyes bemutatkozás szükséges. Kérvények *ápr. 3-ig* Plébánia Hetes címre küldendők. 370 1—1

Gazdaasszony kerestetik vidékre, idősebb magános úrhoz, 40—50 év körüli gyermektelen, vagy kevés nyugdíjjal bíró özvegy. Ajánlatokat: «Szerény igényű» jelgére a kiadóhivatal továbbít. 371 1—1

Mária énekeink legszebb gyöngyei, 100 szebbnél szebb ének díszes orgonakisérettel, 2 részben. Egy-egy rész 3 kor. együtt a kettő 5 kor. 48 csinos és dallamos orgonadarab 2-40 kor. 379 1—26

Zámbó Károly kántor, Szeged.

Írás, olvasás és bibliai szaktanításhoz

... szolgáló szemléltető táblák. ...

Földrajzi, történelmi, természetrajzi, természettani és számtani szaktanítás-

..... hoz szolgáló tanszerek. ....

Földgömbök, megyei fali-térképek, iskolai fészületek kaphatók és meg-

..... rendelhetők a .....

Szent-István-Társulat

■ ■ könyvkiadóhivatalában. ■ ■

Szülőbirtokosok

kérjenek arjegyüket szülőoltványokról, szülővesszőkről.

Szülőoltványtelep r.-t., Gyöngyös II.

Népiskolai címtáblák

45×60 cm. nagyságban rendkívül tartós, ölmazott acélbádoglemezéből, fehérzománc alapfestéssel, fekete nagybetűs felirattal, az itt látható mintarajz szerint színes magyar címmel ellátva darabonként 15 koronáért megrendelhetők.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése részv.-társaság.

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/B. szám.

Bármely más felirat jutányos áron megrendelhető. 278

Fényes siker érhető el

az olvasás-írás tanításában.

Útmutatás kapható! • Ára 1 K 10 fillér.

Id. Arpásy János tanítónál, Ada, Bácsbodrogm. 294—1

Miniszteri engedélyezés száma 125.911/1909.

Magyar gyártmány!

ELEMI ISKOLAI 1231 11—13

Földrajzi Atlasz

megyei térképpel. (Megjelent mind a 63 megye legújabb kiadásban.) Tervezte **Kogutowicz Manó.** Tartalma 15 lapon 000 14 fő- és 29 melléktérkép. 000

Kogutowicz térképei jók, szépek és pontosak!

Minden évben új kiadás, tehát mindenkor legújabb adatok. — Minden két évben 1—1 tiszteletpéldány szakembereknek rendelkezésre. 000

Ára megyei térképpel 70 fillér.

Kapható minden könyvkereskedésben, a Szent-István-Társulatnál is, de amennyiben nincsen, közvetlen a kiadónál 00

Magyar Földrajzi Intézet R. T.

Budapest, Rudolf-tér. (Margithid, pesti hidfő.)

Tisztelettel felhívjuk a t. tanító urak b. figyelmét minden karácsonykor megjelenő zsebatlasz (naptár) c. kiadványunkra, melyet t. tanító uraknak 1 K 20 fill. helyett ezen hirdetés és 70 fillér postabélyeg ellenében portómentesen küldünk.

HARMONIUMOK.

A gyönyörű hang, melyet a világnru és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. Pedálos harmoniumok orgona méretekben. Ezen általánosan elismert remek műveket bocsát ki

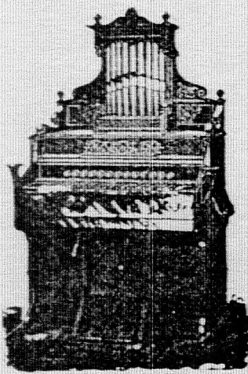
STOWASSER JÁNOS csász. és királyi udvari szállító.

Első nagy vill. erőre berend. hangszergyár

Budapest, II., Lánchid-utca 5. szám.

Gyár: Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb vonós és fuvós hangszerek gyára

Továbbá ajánlja saját gyárában készült elismert kiváló minőségű összes huros, vonós és fuvós hangszereit. Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, soló hangszerré általam konstruáltatott. Iskoltával 35 firtól felfelé.

Hangfokozó-gerenda, mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer.

— Biztos siker. —
Tanerőknek kedvezmény.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik.

Elismert elsőrangú műremek csak a Zimmermann-féle harmoniumok!

Az előkelő valódi Zimmermann-féle

HARMONIUMOK

legelőnyösebben beszerezhetők közvetlen a monarchia vezér-képviselőitől:

HÖRL NÁNDOR

Pozsony, Ferenciek-tere 4.

Főtiszt. papság és tanároknak kényelmes részletfizetés.

Harmonium-katalogus ingyen!

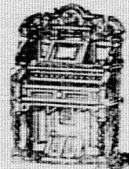
Üzletek: Lipse, Szent-Pétervár, Moszkva, Riga és London.

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 25 B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-mértékkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasúti állomásig

Tanerőknek s lelkészeknek különösen százalékengedmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

Kérjen árjegyzéket, pianók és pianinókról.

ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET

RIEGER OTTÓ

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, vilamos gépekkel berendezett cs. és királyi udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

Cs. és királyi udvari szállító.

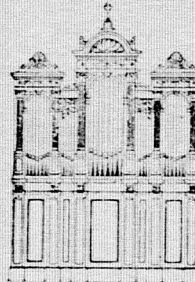
A párisi, bécsi, stb kiállításokon kitüntette. Kedvező fizetési feltételek mellett pneumatikai nemeshangu orgonákat szállít.

Mindenemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes

— pontossággal teljesít. —

Tervezeteit és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

64 2-52

Iskolai ünnepélyek.
Az 1848-iki törvények emlékezete.

Április 11.

Népiskolai tanulók részére összegyűjtött alkalmi költemények.

A Györffy János által szerkesztett ISKOLAI ÜNNEPÉLYEK című gyűjteményes munka III-ik füzeté. Ára 20 fillér. Kiadja a Szent-István-Társulat (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28). Hogy minden tanuló megszerezhesse, tömegesebb megrendelésnél százalékot és minden 100 példányra 10 ingyenpéldányt adunk a szegény tanulók részére.

ÜNNEPI DALOSKÖNYV

I. rész 3-4 szölamú gyermekkar, nagyobb fiúk v. leányok részére. A közelgő márciusi és minden egyéb iskolai ünnepélyekre vonatkozó dalokkal. Ára 3 kor. Ugyanez a könyv vegyeskarra (4 szöl.) 3 kor. Május királynéja, virág-daljáték egy felvonásban 6 kor. Kapható: KONTOR ELEK kollégánknál. Budapest, VII. ker., Thököly-út 42. 107 10-10

Stampay ének- és imakönyve,

mint a magyarosításnak is kipróbált eszköze, bővítve is félévazonban 30 fill., egész vazonban 50 fill. Tízre egy ingyen, kotta is egyszer ingyen. Kötve 50 fill.

Köbölkúton, Esztergomgyében.

198 7-15

Legjobb népiskolai daloskönyv a „KIS MUZSIKUS“!

100 gyönyörű magyar népdal iskolai szöveggel, 2 gyermekszölamra. Az «Orsz. Kath. Tanügyi Tanács» által approbálva. I-II. füzet ára 1 kor. 60 fill. Kotta nélkül a falusi gyermekek részére 40 fill.

Megrendelhető a

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULATNAL

(Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám.)